

УДК 793.3.071.5:37(477)

Тетяна БЛАГОВА, доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри хореографії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

СУЧАСНА ХОРЕОГРАФІЧНО-ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Досліджено розвиток сучасної хореографічно-педагогічної освіти в Україні. Визначено актуальні тенденції фахової підготовки майбутніх педагогів-хореографів та запропоновано низку ініціатив на державному, інституційному, особистісно-творчому рівнях задля сталого розвитку досліджуваної галузі. Спрогнозовано, що реалізація цих заходів забезпечить прогресивний поступ хореографічно-педагогічної спеціальності в закладах вищої освіти та уможливить процеси її модернізації.

Ключові слова: *хореографічно-педагогічна освіта, хореографічна підготовка, заклади вищої педагогічної освіти, педагог-хореограф.*

Сучасна хореографічна освіта в Україні є самостійною галуззю мистецької освіти і реалізується в різних організаційних формах різних ступенів. Діапазон напрямів фахової діяльності хореографів є досить широким, що зумовлює необхідність підготовки висококваліфікованих кадрів різних рівнів (бакалавр-магістр) в системі вищої освіти гуманітарного профілю. Маючи різноаспектні стратегічні завдання на різних освітніх програмах, хореографічна освіта сфокусована на реалізації загальних настанов, з-поміж яких: максимальна орієнтованість здобувачів на майбутню професію, формування здатності екстраполювати набуті широкі знання та уміння на конкретну специфіку роботи викладачем, виконавцем, постановником, організатором і керівником творчого колективу.

Певну специфіку має вища хореографічно-педагогічна освіта. Вона здійснюється у закладах педагогічного спрямування і забезпечує системну підготовку фахівців-хореографів – вчителів хореографії, викладачів закладів фахової передвищої / вищої освіти, керівників аматорських хореографічних колективів для закладів загальної, позашкільної, початкової мистецької освіти). Першочерговим завданням сучасної вищої хореографічно-педагогічної освіти, незалежно від специфіки майбутньої професійної активності випускника-хореографа, визначається формування його конкурентоздатності на ринку праці.

Професійна майстерність майбутнього вчителя хореографії представляє собою кореляцію загальнопедагогічних здібностей із мистецтвом відтворення танцювальних умінь та навичок, а, отже, потребує комплексної, збалансованої підготовки здобувачів. Виходячи з основних завдань досліджуваної спеціальності, зазначимо, що головний акцент у процесі фахової підготовки здобувачів здійснюється насамперед на вихованні педагогічних якостей, оскільки провідна місія педагога-хореографа полягає не лише у майстерності передавати фаховий (хореографічний) досвід своїм учням у процесі творчої активності, але й у

формуванні їхнього світогляду, морально-етичних, духовних, естетичних якостей [4, с. 11–12].

Загальнотеоретичні та методичні засади розвитку вищої хореографічної освіти висвітлено у наукових працях Л. Андрощук, Ю. Гончаренко, К. Василенка, О. Голдрича, О. Жирова, С. Забрєдовського, О. Мартиненко, О. Ребрової, Л. Цветкової. За доцільне також наголосити на важливості теоретико-методологічних набутоків у галузі педагогічної освіти О. Алексюка, Г. Васяновича, О. Дубасенюк, І. Зязюна, О. Лаврінєнка, В. Лозової, Л. Лук'янової, Н. Миропольської, Г. Падалки, В. Орлова, О. Отич, О. Ростовського, О. Рудницької, Л. Хомич та ін., на яких ґрунтуються процеси навчання й виховання майбутніх педагогів, зокрема й фахівців хореографічної галузі. Однак, малодослідженими залишаються сучасні проблеми хореографічно-педагогічної освіти в Україні, її протиріччя, тенденції розвитку, що й зумовлює актуальність студіювання та узагальнення цих аспектів.

Метою публікації є аналіз актуальних тенденцій професійної підготовки майбутніх педагогів-хореографів у системі вищої педагогічної освіти, її стратегій, протиріч в аспекті перспектив подальшого розвитку окресленої галузі.

Важливо наголосити, що попри очевидну важливість професії вчителя хореографа, в умовах сьогодення її розвиток позбавлений відчутної нормативно-правової підтримки. Актуальними викликами у розвитку хореографічно-педагогічної освіти є: відсутність навчальної дисципліни «Хореографія» як інваріантного складника у змісті навчання закладів загальної середньої освіти; дискретність підтримки (законодавчої, економічної, організаційної) гурткової хореографічної роботи у структурі шкільної та позашкільної освіти на державному та регіональному рівнях; відсутність державних програм національного хореографічного виховання дітей та учнівської молоді; тенденційність щодо важливості професійної підготовки вчителя хореографії в закладах вищої педагогічної освіти (відсутність Стандартів вищої освіти зі спеціальності 014 Середня освіта (Хореографія), відсутність державного замовлення для цієї спеціальності, скасування творчого конкурсу для вступу на дану спеціальність, що загалом призводить до нівелювання її статусу в системі вищої хореографічної освіти [1, с. 23]. Відповідно, переважна більшість ЗВО переорієнтована на підготовку фахівців за спеціальністю 024 Хореографія. Така тенденція, безумовно має негативні наслідки. Зокрема, спостерігається нестача кваліфікованих учителів хореографії, які б мали ґрунтовну хореографічно-педагогічну освіту і працювали в системі шкільництва чи позашкілля.

Водночас зауважимо, що зазначені негативні чинники в розвитку спеціальності 014 Середня освіта (Хореографія) зумовлюють активізацію зусиль професійної спільноти щодо критичного осмислення проблеми і окреслення шляхів подолання наявних кризових явищ у галузі. Небайдужі педагого-хореографи, зокрема й керівники профільних хореографічних кафедр у ЗВО України, доводять у різних форматах професійної активності (конференціях, семінарах, публічних дискурсах), що професія вчителя-хореографа є актуальною і затребуваною в умовах сьогодення. До того ж, аксіоматичним є те, що сучасний фахівець-хореограф, незалежно від сфери свого працевлаштування, має бути добре обізнаним з основами педагогіки, психології, готовим до роботи у нових нестандартних умовах, цікавим для різних категорій дітей та учнівської молоді, володіти не лише хореографічною, але й педагогічною майстерністю,

Тож, спеціальність 014 Середня освіта (Хореографія), всупереч несприятливим організаційно-правовим умовам і упередженому офіційному ставленню до неї, все ж розвивається. Насьогодні таку підготовку здобувачів забезпечують чотири заклади вищої освіти в Україні: Бердянський державний педагогічний університет, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. Вочевидь, спеціальність, спрямована на поглиблену фахову теоретичну і практичну підготовку саме хореографічно-педагогічних працівників, має перспективи щодо свого подальшого поступу.

У Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка фахова підготовка вчителів-хореографів здійснюється за освітніми програмами «Середня освіта (Хореографія)» першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти. Увесь спектр пропонуванних форм організації хореографічно-педагогічної підготовки майбутніх учителів-хореографів має стрункий взаємозв'язок, утворює єдиний освітній комплекс. Хореографічно-педагогічна освіта спрямована на формування ґрунтовних знань з педагогіки і психології, фахових теоретичних знань про танцювальну культуру, її історичний поступ, методики, технології опанування та викладання танцю, набуття технічних танцювальних характеристик з різних видів хореографічного мистецтва, практичного досвіду зі створення власних хореографічних постановок та у процесі проходження різних видів навчальних і виробничих практик [3].

Метою хореографічно-педагогічної освіти у закладах вищої освіти є: підготовка висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців, що володіють системою актуальних професійних знань, умінь і навичок, відповідно до сучасного рівня розвитку хореографічної педагогіки; формування у здобувачів загальнопедагогічних, психологічних та фахових (хореографічних) компетентностей майбутнього вчителя / викладача хореографії задля якісного забезпечення хореографічно-педагогічного процесу у майбутній професійній діяльності (згідно з переліком типових посад для працевлаштування); формування аксіосфери особистості студента (як важливого чинника його професійної сформованості) [5, с. 620].

Вважаємо, що перспективами модернізації хореографічно-педагогічної освіти в Україні є реалізація ініціатив на державному та інституційному рівнях, серед них:

– на державному рівні: повернення хореографічної підготовки у зміст закладів загальної середньої освіти як інваріантного складника; посилення підтримки (законодавчої, економічної, організаційно-методичної) хореографічної роботи в умовах закладів загальної середньої освіти та закладів позашкілля; запровадження урядових програм галузей освіти і культури з проблематики національного хореографічного виховання дітей та учнівської молоді; підтримка вищої хореографічно-педагогічної освіти на законодавчому рівні; модернізація вищої хореографічно-педагогічної освіти шляхом постійного вдосконалення якості освітніх програм «Середня освіта (Хореографія);

– на інституційному рівні: удосконалення підготовки студентів-хореографів спеціальності 014 Середня освіта (Хореографія) у ЗВО на засадах компетентісно-орієнтованого підходу (формування інтегральної, загальних і фахових компетентностей); розширення можливостей профільних кафедр, які

здійснюють підготовку вчителів-хореографів, у збільшенні кількості професійно-орієнтованих дисциплін, формуванні індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів, в організації їхньої зовнішньої і внутрішньої мобільності, набутті соціальних навичок *soft skills*; активізація використання мультимедійних інформаційних ресурсів; стимулювання студентської хореографічної творчості в неформальних формах організації;

– на особистісно-творчому рівні: усвідомлення необхідності вдосконалення й розширення фахових компетентностей для успішної реалізації у професійній діяльності; формування потреби в постійному професійному саморозвитку (участі у профільних мистецьких об'єднаннях, науково-практичних і конкурсних заходах); формування індивідуального стилю (виконавського, балетмейстерського, педагогічного), творчого почерку, професійного іміджу [1, с. 29–30].

Отже, сучасна хореографічно-педагогічна освіта є багатовимірним феноменом, являє собою єдність інтелектуального, духовного, морально-етичного, естетичного, емоційного, психофізичного й соціокультурного розвитку особистості у процесі опанування танцювального мистецтва. Саме така синергія професійних і особистісних якостей майбутнього вчителя-хореографа уможливорює успішність та ефективність його хореографічно-педагогічної активності. Незважаючи на певну автономність хореографічно-педагогічної освіти в умовах ЗВО, спільною настановою у формуванні змісту професійного освіти студентів хореографічних спеціальностей вважаємо її педагогічну спрямованість, опертя на інтеграцію загальнопедагогічних ідей з актуальними концептами хореографічної педагогіки, глибоке поєднання інформаційної та творчої функцій навчання. Актуальною в умовах сьогодення залишається проблема збереження цієї спеціальності, а також її перманентна модернізація у відповідності з вимогами до професійних компетентностей майбутнього педагога-хореографа, впровадження ефективних хореографічно-педагогічних технологій у різні форми організації підготовки вчителя-хореографа, збагачення хореографічної педагогіки інноваційними ідеями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Благова Т. О. Розвиток хореографічної освіти в Україні : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2021. 38 с.
2. Благова Т. О. Розвиток хореографічної освіти в Україні: історико-педагогічний концепт : монографія. Полтава : ТОВ : АСМІ, 2020. 488.
3. Кафедра хореографії Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. Офіційний сайт. URL: <https://sites.google.com/gsuite.pnpu.edu.ua/kafedra-hoeografii>.
4. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька : навч. посіб. Київ : ІПППО, 2002. 270 с.
5. Blahova Tetiana. Formation of concepts of higher choreographic education in Ukraine. *ASSOCIATION AGREEMENT: DRIVING INTEGRATIONAL CHANGES: Collective monograph*. Accent Graphics Communication. Chicago, Illinois, USA, 2019. P. 617–628.